

## Arhivski izvori za proučavanje povijesti Dalmacije u Hrvatskom državnom arhivu za razdoblje 1797. - 1945

Tomislav Gusić

Hrvatski državni arhiv  
Marulićev trg 21  
HR – 10000 Zagreb  
tgusic@arhiv.hr

Stručni rad

Primljeno: 7. 6. 2022.  
Prihvaćeno: 14. 11. 2022.  
930.253:HDA(497.5)“1797/1945“  
(436)005.58:Dalmacija“1797/1805“  
94(497.5)HSS“1868/1974“  
<https://doi.org/10.58565/vda.3.1.9>

### Sažetak

Hrvatski državni arhiv kao središnja i matična arhivska ustanova ima primarnu ulogu čuvanja arhivskoga gradiva značajnoga za područje čitave Republike Hrvatske. Kao takav u svojim fondovima sadrži i više nego dovoljno izvora za proučavanje povijesti Dalmacije. Cilj je ovog rada na jednom mjestu prikazati fondove dostupne korisnicima Hrvatskoga državnog arhiva koji u svom gradivu sadržavaju izvore za Dalmaciju od kraja Mletačke Republike 1797. godine do proglašenja Federativne Narodne Republike Jugoslavije 1945. godine. Fondovi su u članku podijeljeni na temelju promjena uprava nad Dalmacijom, pet razdoblja te dvije dodatne cjeline: za zbirke čiji samo određeni dio gradiva obuhvaća odabrano razdoblje te za obiteljske i osobne fondove. Na kraju članka nalazi se tablični prilog sa svim obrađenim fondovima.

**Ključne riječi:** Dalmacija, Hrvatski državni arhiv, izvori

### Uvod

Za vremenski raspon teme rada izabrano je razdoblje od kraja Mletačke Republike, koja je tijekom svoga postojanja kontrolirala većinu današnjeg teritorija Dalmacije te se tako i većina gradiva za Dalmaciju iz tog razdoblja odnosi na rad i djelovanje njezinih institucija, pa sve do proglašenja Federativne Narodne Republike Jugoslavije, za koje se vrijeme rad svih republičkih tijela odnosi i na samu Dalmaciju. Područje na koje je fokusiran ovaj rad u modernom kontekstu odnosilo bi se na današnje županije Zadarsku, Šibensko-kninsku, Splitsko-dalmatinsku i Dubrovačko-neretvansku. Između 1797. i 1945. godine Dalmacija se najprije nalazila pod dvjema austrijskim upravama (1797. – 1805. i 1814. – 1918.) između kojih je njezinim područjem privremeno vladao Napoleon (1805. – 1813.), potom je njezin teritorij bio podijeljen između Italije i Države Slovenaca, Hrvata i Srba (1918.), Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca (1918. – 1921.), Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca (1921. – 1926.), Kraljevine Jugoslavije (1926. – 1941.), a od

1941. do 1945. godine bila je pod upravom institucija Italije, Nezavisne Države Hrvatske i Narodnooslobodilačkog pokreta, točnije buduće FNRJ. Hrvatski državni arhiv kao središnja i matična arhivska ustanova u posjedu trajno čuva više od 2220 fondova i zbirki te osam milijuna snimaka gradiva iz drugih arhiva i ustanova u zemlji i inozemstvu<sup>1</sup> nastalih radom državnih tijela, državnih javnih ustanova i poduzeća te pravnih osoba, obitelji i pojedinaca, čija se djelatnost prostirala ili se prostire na čitavom ili većem dijelu Republike Hrvatske, odnosno ima značaj za čitavu Republiku Hrvatsku. Gradivo koje bi moglo poslužiti kao izvor za povijest Dalmacije nalazi se u fondovima brojnih upravnih, pravosudnih i vojnih tijela različitih državnih tvorevina pod čijom je upravom bila Dalmacija zbog čega je za detaljno istraživanje povijesti Dalmacije potrebno pretražiti velik broj fondova i zbirki, a cilj je ovog rada olakšati budućim istraživačima rad s gradivom sačuvanim u HDA.

U članku su poglavlja podijeljena na temelju promjena uprava nad Dalmacijom te su unutar njih navedeni fondovi koji ulaze u to razdoblje, uz kratak opis vrste gradiva koja se može naći u njima. Dvije su posebne skupine zbirki koje svojim trajanjem izlaze iz vremenskog okvira članka, no jedan njihov dio ipak sadržava gradivo za odabrano razdoblje. Također, posebna su cjelina i osobni i obiteljski fondovi. Na samom kraju članka nalazi se tablični prilog, Arhivski fondovi i zbirke HDA relevantni za proučavanje povijesti Dalmacije 1797. – 1945. u kojemu su fondovi iskazani tako da su podijeljeni na različite uprave u Dalmaciji te unutar njih poredani na temelju signatura fondova i zbirki. Uz signature u popisu se nalaze nazivi fondova, vremenski raspon, količina gradiva te vrsta obavijesnih pomagala dostupnih u Čitaonici HDA i na Hrvatskom arhivskom informacijskom sustavu (HAIS-u), <https://hais.arhiv.hr/HDA/>.

## Razdoblje prve austrijske uprave 1797. – 1805.

Mirom u Campo Formiju 17. listopada 1797. godine između Austrije i Francuske područja Istre, Dalmacije, prijašnjih mletačkih otoka na Jadranu, Boka kotorska i Venecija došle su pod vlast Austrije.<sup>2</sup> Dvorska kancelarija u Beču preuzela je upravu nad Dalmacijom te je u Zadru osnovana područna kancelarija Carsko-kraljevska

1 Izvješće o izvršenju programa rada Hrvatskog državnog arhiva u 2021. godini <http://www.arhiv.hr/Portals/0/Dokumenti/Planovi%20i%20izvje%C5%A1%C4%87a/Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20izvr%C5%A1enju%20programa%20rada%20Hrvatskog%20dr%C5%BEavnog%20arhiva%20u%202021.%20godini.pdf?ver=2022-05-03-144618-873> (pristupljeno 12. 11. 2022.)

2 Stjepan Antoljak, *Dalmatinsko pitanje kroz vjekove*. (Zagreb: Izdanje Hrvatskog izdavačkog bibliografskog zavoda, 1944.), 91.

dvorska komisija za Istru, Dalmaciju i Albaniju. Od 1798. godine osnovani su Gubernij i Apelaciono sudište u Zadru, a sama je Dalmacija bila podijeljena na kotare.<sup>3</sup>

Arhivsko gradivo značajno za razdoblje prve austrijske uprave sačuvano je u fondu Državne kancelarije u Beču (1756. – 1860.) u kojemu se nalaze predmeti nastali korespondencijom Generalnog povjerenstva za Dalmaciju i Albaniju u Zadru i talijanske Dvorske kancelarije o pitanjima Dalmacije, u što ulaze statistički izvještaji o naseljenosti gradova, dopisivanje s dalmatinskim vojnim i građanskim tijelima, spisi vezani uz posjede obitelji Bojković di Zuppa i dr.

### **Razdoblje francuske uprave 1806. – 1813.**

Mir između Austrije i Francuske kratko je trajao te je 1799. izbio novi rat koji je za dalmatinske prilike kulminirao austrijskim porazom u Bitci kod Austerlitza 2. prosinca 1805., porazom koji je prisilio Austriju na nove pregovore s Napoleonom u kojima je on tražio kontrolu nad teritorijem koji je došao pod austrijsku upravu mirom u Campo Formiju. S obzirom na tadašnju Napoleonovu moć 26. prosinca 1805. sklopljen je mir u Požunu (Bratislavi) prema kojemu su Istra, Dalmacija, Kotorski zaljev, jadranski otoci, sva mjesta i tvrđave predane Francuskoj.<sup>4</sup> Napoleon se nije zaustavio na tome te su 26. svibnja 1806. francuske trupe ušle u Dubrovnik. Dubrovačka Republika i formalno je ukinuta 31. kolovoza 1808., a nakon mira u Schönbrunu 14. listopada 1809. Napoleon je pod vlast od Austrije dobio čitavu Dalmaciju, Istru, zapadni dio Koruške, Kranjsku i Hrvatsku s desne obale Save do ušća Une u Jasenovac. Čitav ovaj teritorij 1809. ujedinjen je u zasebnu zemlju Francuskog Carstva nazvanu Ilirske provincije sa sjedištem u Ljubljani. Ilirske provincije su dekretom 15. travnja 1811. podijeljene na šest civilnih provincija, a područje Dalmacije našlo se u provincijama Dalmaciji i Dubrovniku.<sup>5</sup> Za razdoblje francuske uprave u Hrvatskom državnom arhivu sačuvana je najmanja količina gradiva te se za detaljno proučavanje valja obratiti lokalnim državnim arhivima. Gradivo relevantno za Dalmaciju u ovom razdoblju sačuvano u HDA nalazi se u fondovima Pohod generala Stojčevića na Dalmaciju (1809.), s izvješćima zapovjednika graničarskih satnija, Ličke graničarske pukovnije i izvješćima iz Splita o aktivnosti francuskih i turskih vlasti i postrojbi na području Dalmacije te *Dalmatinskog vojnog zbora* (1813. – 1814.) koji sadrži izvješća bojnih i satnija te informacije o austrijskim i francuskim postrojbama u Dalmaciji.

3 Ivan Beuc, *Povijest institucija državne vlasti u Hrvatskoj*. (Zagreb: Arhiv Hrvatske, 1969.), 292-293.

4 Antoljak, *Dalmatinsko pitanje*, 115.

5 Beuc, *Povijest institucija*, 295-296.

## Razdoblje druge austrijske uprave 1814. – 1918.

Napoleonov rat s Rusijom 1812. i njegovi porazi koji su uslijedili doveli su do slabljenja moći Francuske i njezina poraza. Odlukama Bečkog kongresa 1815. bivše Ilirske pokrajine, tako i Dalmacija, ponovno su se i formalno našle pod vlašću Austrije.<sup>6</sup>

Za razdoblje druge austrijske uprave HDA u posjedu čuva fondove središnjih državnih tijela čije sjedište je bilo u Beču. To je gradivo u više akvizicija predano Hrvatskom državnom arhivu na temelju arhivskog sporazuma između Republike Austrije i Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca o povratu arhivskog gradiva bivšim krunovinama Monarhije iz 1923. godine.

U najvećoj mjeri radi se o carskim kraljevskim ministarstvima čije je gradivo podijeljeno na Hrvatsko-slavonske spise i Dalmatinske i primorske spise.

Fond Carsko kraljevsko ministarstvo bogoštovlja i nastave (1949. – 1918.) u cjelini Dalmatinski i primorski spisi sadrži predmete iz kojih se mogu saznati informacije o odnosima s Katoličkom i Pravoslavnom crkvom, stanju u župama, informacije o svećenicima, redovnicima i redovnicama, a u pitanju nastave informacije o obrazovnim ustanovama, personalijama, infrastrukturi i sl. Carsko kraljevsko ministarstvo javnih radova (1908. – 1918.) sadrži spise koji se odnose na pitanja graditeljstva, infrastrukture, okoliša, kulturnih spomenika, personalija i sl. Carsko kraljevsko ministarstvo poljoprivrede (1869. – 1918.) u svojim Dalmatinskim spisima sadrži predmete vezane za šumarstvo, konjogojstvo, poljoprivredu (melioracija, vinogradarstvo, voćarstvo i dr.), poljoprivredne ustanove. Carsko kraljevsko ministarstvo pravosuđa (1851. – 1918.) sadrži spise u vezi s pravosudnim predmetima. Spisi vezani za Dalmaciju u ovom fondu su iz razdoblja od 1868. do 1918. godine. Carsko kraljevsko ministarstvo prometa (1872. – 1918.) sadrži izvedbene projekte i tehničke izvještaje o radovima na izgradnji željezničkih pruga na području Dalmacije. Carsko kraljevsko ministarstvo unutrašnjih poslova (1848. – 1918.) sadrži izvještaje o društvima, skupovima, nemirima, političkom stanju, stanju prometnica i sl. na području Dalmacije. Carsko kraljevsko ministarstvo trgovine (1898. – 1917.) sadrži predmete iz područja trgovine, obrta, turizma i gospodarstva na području Dalmacije.

Uz ministarstva HDA-u predano je i gradivo fondova Carski kraljevski ured za zaštitu spomenika kulture. Dalmatinski spisi (1848. – 1918.) u kojemu se nalaze predmeti vezani za zaštitu i konzervaciju kulturnih spomenika na području Dalmacije i Direkcija za izmjeru (1846. – 1909.) koja sadrži knjige katastarskih izmjera na području Dalmacije.

Od fondova nastalih radom pravosudnih tijela za vrijeme druge austrijske uprave, ali i kasnije, sve do 1945., u HDA se čuva fond Državno nadodvjetništvo

6 Antoljak, *Dalmatinsko pitanje*, 154.

(1875. – 1945.) u kojemu se, iako je samo Državno nadodvjetništvo primarno bilo usmjereno na područje Hrvatske i Slavonije, mogu pronaći i predmeti vezani za Dalmaciju: Zabrana raspačavanja lista „Sloboda“ koji izlazi u Splitu (R 44/1913., br. 335); Pravno mišljenje Državnog nadodvjetništva u vezi ugovora između Hrvatskog zemaljskog kazališta sa općinom grada Splita radi gostovanja opere i operete u Splitu (VII 84/1901.); Pravno mišljenje Državnog nadodvjetništva u vezi potraga Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za vrijednosnim papirima odnosno za likvidacijom dionica društva Assaciazione Dalmatica u Splitu (VII 66/1918.); Raspis Ministarstva Pravde u vezi isplate dosuđenih naknada za likvidaciju agrarnih odnosa u Dalmaciji izdane državne obveznice od 6% (Ks 224/1933.); Iskaz predmeta po Zakonu o javnoj sigurnosti, korupciji i štampi Državnog tužioštva u Dubrovniku (Ks 181/1941.); Izvještaj o poslovanju državnog tužioštva u Dubrovniku (Ks 182/1941.) i sl.

Također, HDA čuva i fondove vojnih pravosudnih tijela, Sud vojnog zapovjedništva Mostar. Ispostava Šibenik (1913. – 1918.) u kojemu se nalaze predmeti vezani za sudske procese protiv osoba optuženih za protuaustrijsku i projužnoslavensku djelatnost, odnosno veleizdaju, Mornarički sud Šibenik (1913. – 1914.) i Sud Obalnog zapovjedništva u Splitu (1915. – 1918.) u kojima se nalaze predmeti vezani za sudske procese protiv mornaričkog i stožernog osoblja.

Osim vojnih pravosudnih tijela HDA čuva i fondove vojnih ustanova i postrojbi koje su djelovale tijekom druge austrijske uprave na području Dalmacije. Fondovi Generalkomanda za Dalmaciju (1801. – 1833.), koja je imala sjedište u Zadru i bila vrhovna vojna vlast na području Dalmacije, Vojne bolnice (1820. – 1870.), koji sadrži popise bolesnika za Posadnu bolnicu Dubrovnik od 1820. do 1841. godine, Lučki admiralat Pula (1851. – 1918.), pod čijom upravom su se nalazile sve ustanove, skladišta, arsenali, tvrđave i vojarne pomorskog pješastva, osoblje ratne mornarice i pomoćnih službi na području od Salvore do Kotora, Hrvatsko-dalmatinski armijski zbor (1854.), koji je sačinjavala i divizija u Zadru (brigade u Zadru i Dubrovniku), Mornarička popunidbena zapovjedništva (1859. – 1910.) u Splitu, Zadru i Šibeniku, Topničko zapovjedništvo u Dubrovniku (1860. – 1868.), Zapovjedništvo otoka i tvrđave Vis (1864. – 1873.), Zapovjedništvo Pomorskog okruga u Zadru (1867.), Vojno zapovjedništvo u Zadru (1869. – 1870.), Zapovjedništvo za južnu Dalmaciju. Posadna brigada (1875. – 1883.), Zapovjedništvo postrojbi u Dalmaciji i Hercegovini u Dubrovniku (1881. – 1882.). Navedeni fondovi sadrže rasporede, naredbe, uredbe upućene vojnim postrojbama, informacije o vojnim postrojbama, personalije vojnog osoblja, disciplinske postupke, izvješća o kretanjima stranih bordova i postrojbi. Uz njih u HDA se nalaze i fondovi Mornarička postaja za golubove pismonoše (1891. – 1911.) i Vojnograđevinski odjel 16. zbora (1910. – 1916.) u kojima se nalaze nacrti vojnih objekata u Dubrovniku i mornaričke postaje u Šibeniku.

Za ovo, ali i kasnije razdoblje, valja izdvojiti i fond Hrvatska seljačka stranka (1868. – 1974.) koji sadrži predmete o radu stranke te njezinu djelovanju na području Dalmacije.

Fotografski izvori se nalaze u zbirci Zbirka fotografija obitelji Laforest (1866. – 1961.) koja sadrži fotografije Franza Thiarda De Laforesta i Feliksa Laforesta iz njihovih djelovanja i osobnog života na području Dalmacije, a kao izvor i za Dalmaciju i za vojsku može poslužiti Zbirka stereoskopskih fotografija vojne vježbe u Zadru 1906. godine.

## **Država SHS / Kraljevstvo SHS / Kraljevina SHS / Kraljevina Jugoslavija 1918. – 1941.**

S obzirom na kratkotrajnost Države SHS, u svrhu ovog rada njezine institucije bit će uključene u isto poglavlje kao i njezine slijednice Kraljevstva SHS / Kraljevine SHS / Kraljevine Jugoslavije. Država SHS proglašena je 29. listopada 1918. i postojala je do 1. prosinca 1918. godine kad je proglašeno njezino ujedinjenje s Kraljevinom Srbijom i nastanak nove države, Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca. Pretenzije Kraljevine Italije za hrvatskom obalom Jadranskog mora kulminirale su 1920. godine Rapalskim ugovorom kojim su pod talijansku upravu došli hrvatski krajevi Istre, Zadar, Cres, Lošinj, Lastovo, Palagruža i Rijeka. Kraljevstvo SHS Vidovdanskim ustavom 28. lipnja 1921. mijenja svoje ime u Kraljevina Srba Hrvata i Slovenaca, a 6. siječnja 1929. i Šestosiječanjskom diktaturom kralja Aleksandra mijenja svoje ime još jednom u Kraljevinu Jugoslaviju. Kraljevina je bila podijeljena na banovine, pri čemu je područje Dalmacije završilo u Primorskoj Banovini.<sup>7</sup> Takva raspodjela je ostala do 26. kolovoza 1939. godine i Uredbe o Banovini Hrvatskoj, kojom su spojene Savska i Primorska banovina i kotar Dubrovnik, uz kotare Šid, Ilok, Brčko, Gradačac, Derventa, Travnik i Fojnica u Banovinu Hrvatsku.<sup>8</sup>

Kao što je navedeno, Država SHS postojala je svega nešto više od mjesec dana te za nju kao fond koji može poslužiti kao izvor za Dalmaciju treba izdvojiti Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba (1918. – 1919.) koji, iako ne sadrži veliku količinu predmeta za Dalmaciju, ipak može poslužiti kao izvor za poslijeratnu situaciji u Dalmaciji, vidljivu iz predmeta kao što su: 73. – 6. studenog 1918. Zemaljska vlada u Splitu brzojavlja o okupaciji Dalmacije od strane talijanske flote i o protestnim brzojavima koje je uputila talijanskoj vladi u Rimu, bosansko-hercegovačkoj vladi i Ministarstvu vanjskih poslova Kraljevine Srbije; 201. – Predstojnik za pomorstvo Stipanović iz Splita javlja da je u Poljud stigao američki admiral Bullard, te da će

7 Trpimir Macan, *Hrvatska povijest*. (Zagreb: Matica hrvatska, 1995.), 195, 197, 201, 205.

8 Beuc, *Povijest institucija*, 388-389.

imati razgovor s fregatnim kapetanom Milinkovićem. Izjavio je da su jugoslavenski ratni brodovi pod zaštitom SAD 14. XI. stigli su u Poljud brodovi „Radetsky“ i „Zrinyi“, a u splitskoj luci su torpiljarke 12 i 52; 460 – 26. studenog 1918. Tajništvo Narodnog vijeća SHS za Dalmaciju, Zagreb, javlja da Talijani namjeravaju rekvirirati parobrod „Atlantica“, koji je nakrcan hranom. Moli protiv toga uložiti protest.

Od 1929. do 1939. godine kada su postojale Savska i Primorska banovina kao izvor za Dalmaciju može poslužiti fond Savska banovina. Odjeljak upravnog odjeljenja za državnu zaštitu (1929. – 1939.), iako je primarno bio usmjeren na Savsku banovinu, zaprimao je i izvještaje o Primorskoj banovini među kojima su: Izvještaj o radu jugoslavenskog iseljeničkog udruženja u Splitu za 1931. godinu. Pov. II br. 4315/32.; Popis Jugoslavenskih povratnika u domovinu za mjesec srpanj 1932. g. iz Splita. Pov. II br. 21664/32.; Širenje protudržavnih letaka u Zagrebu i Splitu, Ujedinjena hrvatska revolucionarna omladina – zapljena letaka, Vjekoslav Krndelja i drugi; rasturanje protudržavnih letaka te izvještaji drugih općina o protudržavnim lecima (u prilogu) i mjerama koje su poduzete. Pov. II br. 23141/32.; „Banditska“ organizacija u Zadru (ustaška organizacija), rad i priprema – izvještaji iz pojedinih općina. Pov. II br. 8261/33.; Fašistička organizacija sveučilištaraca u Splitu. Pov. II br. 10743/33.; Kongres „PEN“ klubova u Dubrovniku. Pov. II br. 14499/33.

Uspostavom Banovine Hrvatske 1939. godine i spajanjem Savske i Primorske banovine novonastale institucije Banovine Hrvatske i fondovi nastali njihovim djelovanjem postaju izravan izvor za proučavanje povijesti Dalmacije. Fondovi novonastalih institucija sačuvanih u HDA su sljedeći: fond Banovina Hrvatska. Kabinet bana (1939. – 1941.) koji sadrži povjerljive spise sigurnosnog nadzora, predmete koji se tiču službeničkih pitanja, školskih pitanja, predmete vezane za državljanstvo, razne telegrame s obavijestima i čestitkama koje je primao ban, novine, novinske isječke, publikacije i sl.; fond Banovina Hrvatska. Predsjednički ured bana (1939. – 1941.) sadrži predmete vezane za službenička pitanja (molbe za potpore i namještenja, disciplinski postupci), okružnice Predsjedničkog ureda i drugih ustanova, račune, spise nabavke materijala i sl.; fond Banovina Hrvatska. Odjel za unutarnje poslove (1939. – 1941.) sadrži odobrenja pravila društava, okružnice o upravnim i sigurnosnim pitanjima, predmete o izborima, zemljišno-imovinske predmete i spise o gradnji željeznice i sl.; fond Banovina Hrvatska. Odjeljak za državnu zaštitu (1939. – 1941.) sadrži povjerljive spise o sigurnosti i obavještajnom nadzoru osoba od interesa, stranim državljanima, nošenju oružja, cenzuri i sl.; fond Banovina Hrvatska. Odjel za prosvjetu (1939. – 1941.) sadrži predmete koji su stizali u Odjel kao odgovor na okružnice, platne popise škola i obrazovnih ustanova, statističke predmete; fond Banovina Hrvatska. Odjel za pravosuđe (1939. – 1941.) u najvećoj mjeri sadrži personalije pravosudnog osoblja, predmete nabave, statističke preglede kaznenih zavoda, izvješća sudova i sl.; fond Banovina Hrvatska. Odjel za seljačko

gospodarstvo (1939. – 1941.) sadrži predmete koji se odnose na prehranu stanovništva, agrarna zemljišta, nabave poljoprivrednih proizvoda i materijala, predmete o gospodarskim školama i tečajevima i sl.; fond Banovina Hrvatska. Odjel za rudarstvo (1939. – 1941.) sadrži predmete vezane za personalije, obrazovanje rudara, financijske predmete, izvješća i razne molbe rudnika, statističke podatke i sl.; fond Banovina Hrvatska. Odjel za obrt, industriju i trgovinu (1939. – 1941.) sadrži predmete vezane za pokretanje i nadzor obrtnih i trgovačkih radnji, poduzeća, tvornica, stručnih škola i djelomično predmete stručnih ispita; fond Banovina Hrvatska. Odjel za tehničke radove (1939. – 1941.) sadrži predmete vezane za projektiranje i građenje objekata na području Banovine Hrvatske, personalije, troškovnike održavanja i sl.; fond Banovina Hrvatska. Odjel za narodno zdravlje (1939. – 1941.) sadrži personalije zdravstvenog osoblja, predmete o zdravstvenim ustanovama, izvješća o bolestima i sl. Uz navedene fondove, za istraživanje Dalmacije svakako bi trebalo pregledati i fond HR-DAST-14 Ispostava banske vlasti Banovine Hrvatske u Splitu sačuvan u Državnom arhivu Split.

Za ovo razdoblje valja izdvojiti i fond Stol sedmorice (1862. – 1945.) u kojemu je 1919. godine osnovano Odjeljenje B Stola sedmorice kao vrhovni sudski organ i posljednji stupanj u građanskim, kaznenim i disciplinskim predmetima na području Dalmacije.<sup>9</sup>

Za istraživanje privrede u Dalmaciji može se koristiti fond Zadruga na području Hrvatske (1907. – 1949.) u kojemu se za razdoblje 1939. – 1941. nalaze predmeti vezani za *Napretkovu* zadrugu za štednju i zajmove z. so. j. u Dubrovniku. Također za proučavanje privrede može se koristiti i fond Banka za Primorje d. d. (1921. – 1948.) koja je poslovala u Supetru i Splitu.

Fotografski izvori za ovo razdoblje mogu se pronaći u zbirkama Zbirka fotografija Arhiva za propagandu Jadrana (1927. – 1941.) koja sadrži prikaze gradova Hrvatskog primorja i otoka na početku 20. stoljeća te Zbirka fotografija Danila Žagara (1914. – 1930.) koja sadrži snimke izgradnje objekata koje je Žagar, arhitekt, projektirao na području Splita 1920-ih i 30-ih godina.

HDA posjeduje i tematske zbirke gradiva čije gradivo započinje u ovom razdoblju, a nastavlja se u sljedećem. S obzirom na to kako svaka zbirka sadrži veliki broj predmeta koji se odnose na Dalmaciju, detaljnijeg opisivanja istih neće biti, već će zbirke samo biti navedene poimence: Periodička izvješća o kretanju komunizma (1919. – 1941.), Sindikati (1919. – 1941.), Pobune, štrajkovi i pokreti radnika i seljaka (1919. – 1941.), Građanske stranke i društva (1918. – 1941.), Režimske i reakcionarne organizacije (1922. – 1941.), Politička situacija (1896. – 1941.), Zbirka kontrarevolucija i bjelogardejci (1919. – 1941.), Zbirka špijunaža i peta kolona (1899. – 1944.), Teror vladajućeg režima (1912. – 1941.), Robija – politički kažnje-

9 Beuc, *Povijest institucija*, 229.



nici (1928. – 1941.), Izbori u Kraljevini Jugoslaviji (1918. – 1942.), Zbirka vjerske zajednice (1918. – 1941.), Kominterni (1919. – 1941.), Periodika političkih stranaka i sindikata (1920. – 1945.).

## Drugi svjetski rat 1941. – 1945.

Nakon što je Njemačka napala Kraljevinu Jugoslaviju 6. travnja 1941., a kralj i vlada pobjegli iz zemlje, Slavko Kvaternik je 10. travnja 1941. proglasio uspostavu Nezavisne Države Hrvatske. Rimskim ugovorima koji su potpisani 18. svibnja 1941. Italiji su i službeno predana područja Zadra, Šibenika, Trogira, Splita, otoka Raba, Krka, Visa, Korčule, Mljeta uz brojne druge manje otoke.<sup>10</sup> Kapitulacijom Italije 8. rujna 1943. godine njezina kontrola nad Dalmacijom je prestala, a teritorij pod njezinom kontrolom privremeno je preuzela NDH potpomognuta njemačkim snagama do kraja 1944. godine kada su kontrolu nad njom preuzeli partizani.<sup>11</sup> Iako je FNRJ proglašena 29. studenoga 1945., tek su Mirovna konferencija u Parizu 1947. i ugovor Jugoslavije i Italije potvrdili kako su predratni talijanski teritoriji u Dalmaciji uz Rijeku, kvarnerske otoke i veći dio Istre formalno dio Hrvatske i Jugoslavije.<sup>12</sup>

Razdoblje Drugoga svjetskog rata po pitanju uprave i kontrole nad Dalmacijom posebno je složeno jer su se u relativno kratkom razdoblju u Dalmaciji izmijenili Italija, NDH i institucije NOP-a. Kako bi se olakšalo snalaženje, ovaj će dio članka biti podijeljen u tri skupine. U prvoj će biti prikazani fondovi nastali tijekom talijanske okupacije Dalmacije, zatim fondovi nastali radom ustanova NDH te na kraju fondovi nastali radom institucija NOP-a.

Djelovanje talijanskih okupacijskih vlasti dovelo je do stvaranja fondova Vlada za Dalmaciju (1941. – 1943.) koji sadrži izvješća vojnih postrojbi, redarstva i nižih civilnih ustanova o raznim uhićenjima i kretanjima osoba osumnjičenih za komunističku djelatnost. Za istraživanje pravosuđa tijekom talijanske okupacije Dalmacije koristan je fond Specijalni sud za Dalmaciju (1943.) koji je fragmentarno sačuvan i sadrži dva spisa o uhićenju Tomasa Simeona i istrazi protiv Matije Draževića i o njegovu saslušanju. Uz dva navedena fonda, značajne su i Zbirka dokumenata ustanova i postrojbi talijanske vojske (1941. – 1943.) koja sadrži izvješća postrojbi talijanske 2. armije o ratnim operacijama, uhićenjima i problemima s opskrbom i Zbirka gradiva talijanskih okupacijskih vlasti (1941. – 1943.) koja sadrži predmete vezane za sigurnost i nadzor osoba od interesa te spise nastale radom talijanskih ustanova na području Jugoslavije.

10 Macan, *Hrvatska povijest*, 214, 215, 221.

11 Ivo Goldstein, *Hrvatska povijest*. (Zagreb: Novi Liber, 2003.), 294, 296, 302.

12 Goldstein, *Hrvatska povijest*, 318.

S obzirom na to da je Dalmacija bila pod okupacijom Italije do njezine kapitulacije 1943. godine fondovi nastali radom ustanova NDH nisu izravno vezani za Dalmaciju. Ipak, oni mogu poslužiti kao izvor za proučavanje Dalmacije zbog izvještaja koje su dobivali s njezina okupiranog područja. Gotovo svi fondovi nastali radom središnjih državnih tijela NDH sadrže i dokumentaciju vezanu za Dalmaciju koja se odnosi na predmete iz njihove nadležnosti. Takvi fondovi su fondovi ministarstava. Ministarstvo državne riznice Nezavisne Države Hrvatske (1941. – 1945.) sadrži predmete banaka koje su poslovale na području Dalmacije. Ministarstvo narodne prosvjete Nezavisne Države Hrvatske (1941. – 1945.) sadrži dosjee ustanove na području Dalmacije, npr. Konzervatorski zavod Split, Kazalište Dubrovnik i sl. Ministarstvo prometa i javnih radova Nezavisne Države Hrvatske (1941. – 1945.) sadrži predmete: 5160/41 – Gradnja mosta preko Cetine na cesti Split – Sarajevo, generalni projekt; 16471/41 – Državna bolnica u Splitu – odobrenje troškovnika za dobavu i montažu parne perionice u Splitu, nacrt; 18685/41 – Bihać – Knin – željeznička pruga osiguranje zgrade od požara i sl. Ministarstvo šumarstva i rudarstva (1941. – 1945.) sadrži seriju 222.II/6/6.4 Dalmatinski rudnici d. d. (1942. – 1946.), uz druge pojedinačne predmete vezane za Dalmaciju. Ministarstvo unutarnjih poslova Nezavisne Države Hrvatske (1941. – 1945.) sadrži predmete: 826 – Obavijest Kuzme Kapovića iz Nevidana o brodolomu., Split, 1941; 884 – Spisak namještenika bolesničke blagajne „Merkur” u Zagrebu, Splitu i Osijeku., 1941; 1856 – Ministarstvo seljačkog gospodarstva šalje Ministarstvu unutarnjih poslova obavijest o prenošenju pčela sa zadarskog otočja na Velebit., 1941; i sl. Ministarstvo državne riznice NDH. Odjel za novčarstvo, državnu imovinu i dugove. Ured za podržavljeni imetak (PONOVA) (1941. – 1945.) sadrži podatke o imovini Židova koju je konfiscirala NDH. Uz njih kao izvor može poslužiti i fond Ravnateljstvo ustaškog redarstva. Židovski odsjek (1941. – 1942.) u kojemu se nalaze predmeti: 934/1941 – Makarska, nabava židovskih znakova; 3297/1942 – Okružnica, preseljenje II. Oružničke pukovnije iz Knina u Gospić; 4904/1942 – Okružnica, više zapovjedništvo talijanskih oružanih snaga „Slovenija – Dalmacija“; 5185/1942 – Dubrovnik – dolazak 26 Židova brodom iz Splita – saslušanje.

Uz ta ministarstva, nakon kapitulacije Italije u NDH su оформljena nova ministarstva čiji se fondovi izravno odnose na područje Dalmacije koje je dotad bilo pod talijanskom okupacijom. Radi se o fondovima Ministarstvo skrbi za postradale krajeve Nezavisne Države Hrvatske (1943. – 1945.) koji sadrži molbe, izvješća i iskaze o izbjeglicama i stradalim krajevima te Ministarstvo za oslobođene krajeve Nezavisne Države Hrvatske (1943. – 1945.) koji sadrži predmete o opskrbi pripojenih krajeva, prikupljanju pomoći za izbjeglice i stradale i sl. HDA čuva i gradivo institucija čije je djelovanje izravno utjecalo na Dalmaciju zbog čega su njihovi

fondovi od velike koristi za proučavanje njezine povijesti. Radi se o fondovima velikih župa: Velika župa Bribir (1941. – 1945.); Velika župa Cetina (1941. – 1945.); Velika župa Dubrava (1941. – 1944.); Velika župa Sidraga – Ravni kotari (1944.). Navedeni fondovi sadrže izvještaje o suradnji s talijanskim vlastima, personalije službenika, obavijesti o kulturnom i društvenom životu u župama, predmete vezane za sigurnost osoba, objekata i prometnica, kao i za aktivnosti vojnih jedinica. Uz gradivo fondova velikih župa treba spomenuti i gradivo fonda Fragmenti župskih redarstvenih oblasti (1941. – 1945.) koji sadrži razne izvještaje i korespondenciju redarstvenih oblasti.

Gradivo koje je nastalo djelovanjem lokalne uprave u razdoblju NDH sačuvano je u fondu Glavarstva građanskih uprava Nezavisne Države Hrvatske (1941. – 1945.) u kojemu se nalaze fragmenti Glavarstva građanske uprave za Dalmaciju u Splitu i fond Kotarska oblast Hvar (1941. – 1945.).

HDA čuva i fondove vojnih postrojbi i ustanova NDH koje su djelovale na području Dalmacije te su kao takve korisne za proučavanje povijesti Dalmacije: Zapovjedništvo Jadranskog divizijskog područja (1941.), Zapovjedništvo 6. pješačke divizije (1941. – 1944.), Popunidbena i mjesna zapovjedništva Nezavisne Države Hrvatske (1941. – 1945.), Zapovjedništva zborova, zbornih područja i divizija Nezavisne Države Hrvatske (1941. – 1945.), Oružničke pukovnije Nezavisne Države Hrvatske (1941. – 1945.), Oružničko krilno zapovjedništvo Dubrovnik (1941. – 1944.), Oružničke postaje Nezavisne Države Hrvatske (1941. – 1945.). Navedeni fondovi sadrže predmete kao što su izvještaji o borbenim djelovanjima na području Dalmacije, iskaze postrojbi, popise stradalih u borbama, naredbe i tumačenja naredbi, prepisku s talijanskim postrojbama, informacije o kretanju neprijateljskih postrojbi i sl.

Za istraživanje razdoblja NDH i NOP-a može se koristiti i Zbirka zapisa upravnih i vojnih vlasti Nezavisne Države Hrvatske i Narodnooslobodilačkog pokreta (1941. – 1945.) u kojoj se nalaze spisi različitih tematskih skupina: policije, oružanih snaga NDH, političkih zatvorenika, ustaškog pokreta.

Usporedno s prethodno navedenim institucijama i ustanovama, na području Dalmacije u razdoblju 1941. – 1945. djelovala su i tijela NOP-a. Tako je u HDA sačuvan fond zakonodavnog tijela NOP-a Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske (1943. – 1945.) koji, uz brojne druge fragmentirane predmete vezane za Dalmaciju, sadrži i seriju Sudski odjeli – Odsjeci NOO-a i sudovi, Sudski odjel Oblasnog NOO-a Dalmacije.

U HDA sačuvani su i fondovi oblasnih narodnooslobodilačkih odbora, okružnih NOO-a, oblasnih, okružnih, kotarskih i mjesnih komiteta KPH. U fondu Oblasni narodnooslobodilački odbor Dalmacije (1941. – 1945.) nalaze se depeše i spisi raznih odjela Oblasnog NOO-a, izvještaji, naredbe, upute, organizacijske

sheme i sl. Uz njega su sačuvani i fondovi okružnih narodnooslobodilačkih odbora: Okružni narodnooslobodilački odbor Biokovsko-neretvanski (1942. – 1944.) koji čine dva letka iz 1942. Inicijativnog Okružnog NOO Makarska te jedna okružnica Propagandnog odjela Okružnog NOO-a od 7. srpnja 1944. upućena svim kotarskim NOO-ima na području, Okružni narodnooslobodilački odbor Dubrovnik (1943. – 1945.), Okružni narodnooslobodilački odbor Knin (1944.) koji sadrži jednu okružnicu Gospodarskog odjela Okružnog NOO-a od 15. lipnja 1944., upućenu Kotarskom NOO-u Knin i KNOO-u Drniš – Promina s uputama za održavanje žetve, Okružni narodnooslobodilački odbor Split (1944. – 1945.), Okružni narodnooslobodilački odbor srednje-dalmatinsko otočje (1943. – 1944.), Okružni narodnooslobodilački odbor Šibenik (1943. – 1945.), Okružni narodnooslobodilački odbor Zadar (1942. – 1945.). U navedenim fondovima, uz već spomenute predmete, čuvaju se razna izvješća, okružnice, upute, dopisi, popisi boraca, letci, zapisnici sastanaka raznih odjela koji su djelovali unutar okružnih NOO-a.

Osim fondova oblasnih i okružnih narodnooslobodilačkih odbora u HDA se čuvaju i fondovi oblasnih, okružnih i kotarskih komiteta Komunističke partije Hrvatske: Oblasni komitet Komunističke partije Hrvatske za Dalmaciju (1941. – 1953.) koji za razdoblje do 1945. godine sadrži pisma, okružnice i uputstva CK KPJ i CK KPH, izvještaje, letke, pisma, upute i okružnice koje je Oblasni komitet KPH za Dalmaciju upućivao okružnim i drugim komitetima, vojnim postrojbama, Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske Biokovo-Neretvanski/Makarska (1942. – 1946.), Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske Dubrovnik (1942. – 1946.), Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske Knin (1942. – 1945.), Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske Srednja Dalmacija / Split (1942. – 1946.), Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske za Srednje-dalmatinsko otočje (1942. – 1945.), Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske Šibenik (1943. – 1946.), Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske Zadar (1942. – 1946.). Fondovi sadrže prepisku komiteta s CK KPH i prepisku između različitih komiteta, materijale partijskih konferencija i savjetovanja, korespondenciju s vojnim postrojbama i sl. Fond Kotarski komiteti Komunističke partije Hrvatske (1941. – 1945.) sadrži fragmentarno sačuvano gradivo 119 kotarskih komiteta KPH, između ostalog i Dubrovnik, Korčula, Metković, Imotski, Makarska, i dr., dok fond Mjesni komiteti Komunističke partije Hrvatske (1942. – 1945.) sadrži fragmentarno gradivo četiri mjesna komiteta KPH: Zagreb, Split, Rijeka i Makarska, koje se sastoji od direktiva viših partijskih foruma, okružnih i oblasnih komiteta te izvještaja nižih partijskih organizacija i jedinica.

Uz tijela KPH i narodnooslobodilačkih odbora HDA u svome posjedu čuva i fondove Oblasni odbor Narodne fronte za Dalmaciju (1943. – 1952.) u kojemu se nalaze spisi nastali radom Oblasnog odbora za Dalmaciju, okružnih odbora Bio-

kovo – Neretva, Dubrovnik, Knin, Šibenik, Zadar te kotarskih i gradskih odbora, Okružni odbor Narodne fronte za Srednju Dalmaciju (1944. – 1945.) u kojemu se nalaze spisi nastali radom Okružnog odbora i njemu podređenih kotarskih i gradskih odbora, Oblasni komitet Saveza komunističke omladine Jugoslavije za Dalmaciju (1941. – 1948.) koji sadrži između ostaloga korespondenciju s Pokrajinskim komitetom SKOJ-a za Hrvatsku i okružnim komitetima i materijale za I. kongres SKOJ-a.

U gradivu HDA zastupljeni su i oblasni i okružni odbori Antifašističkog fronta žena. Za Dalmaciju su sačuvani fondovi Oblasni odbor Antifašističke fronte žena za Dalmaciju (1942. – 1950.) u kojemu se nalaze upute za niže odbore o organizacijskim pitanjima, izvješća nižih odbora, predmeti o proslavi Dana žena, Prvog maja i dr. te Okružni odbor Antifašističke fronte žena Biokovsko-neretvanski (1942. – 1945.), Okružni odbor Antifašističke fronte žena Dubrovnik (1944. – 1945.), Okružni odbor Antifašističke fronte žena Knin (1944. – 1945.), Okružni odbor Antifašističke fronte žena za Srednju Dalmaciju (1943. – 1947.), Okružni odbor Antifašističke fronte žena Šibenik (1943. – 1945.), Okružni odbor Antifašističke fronte žena Zadar (1943. – 1945.), u kojima se nalaze izvješća nižih odbora, izvještaji o održanim konferencijama, pregledi zaposlenih, upute za proslave Dana žena, podatci o ženama prvoborcima i sl.

Izvori za proučavanje vojne povijesti NOP-a Dalmacije 1941. – 1945. mogu se pronaći u fondovima Odjeljenje zaštite naroda za Hrvatsku (1944. – 1946.) u kojemu se nalaze izvještaji s terena, naredbe, obavijesti, zahtjevi pisani podređenima, elaborati o pojedinim događajima, popisi neprijatelja i sl., Vrhovni štab Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije (1941. – 1945.), Glavni štab Hrvatske (1941. – 1945.), Štab Četvrte operativne zone (1941. – 1943.), u čije područje ulaze štabovi grupe partizanskih odreda za Dalmaciju, sjevernih dalmatinskih partizanskih odreda, Biogradskog, Zadarskog, Šibensko-trogirskog i Kninskog odreda, Deveta dalmatinska divizija (1942. – 1945.), koja je djelovala na području Dalmacije i Hercegovine, Devetnaesta udarna divizija (1942. – 1945.), koja je djelovala na području sjeverne Dalmacije, Štab Mornarice Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije (1943. – 1945.), Osmi udarni dalmatinski korpus (1943. – 1945.), Dvadesetšesta udarna divizija (1943. – 1945.), koja je djelovala na području južne Dalmacije, Treći pomorski obalni sektor (1943. – 1945.), koji je pokrivaio područje Zadra i Šibenika, Četvrti pomorski obalni sektor (1943. – 1944.), koji je pokrivaio područje Splita, Peti pomorski obalni sektor (1943. – 1945.), koji je pokrivaio područje Dubrovnika. U njima se među ostalim nalaze zapisi o ratnim i političkim prilikama u Dalmaciji, izvještaji o neprijateljskim postrojbama, predmeti operativnog djelovanja jedinica NOP-a, opskrbe jedinica NOP-a. i sl.

## Zbirke čije gradivo djelomično obuhvaća razdoblje od 1797. do 1945. godine

Ova je cjelina posvećena zbirkama čiji raspon izlazi iz okvira zadanog razdoblja, no u sebi ipak sadržavaju i dio gradiva koji ulazi u vrijeme od 1797. do 1945. godine.

Zbirka matičnih knjiga (1621. – 1947.) sadrži matične knjige rođenih, vjenčanih i umrlih rimokatoličkih župa, u što ulaze i dalmatinske župe. S njom treba spomenuti i Zbirku mikrofilmova matičnih knjiga i popisa obitelji (1985. – ) koja sadrži mikrofilmove crkvenih matičnih knjiga svih vjeroispovijesti s područja Republike Hrvatske i matične knjige rimokatolika s područja Bosne i Hercegovine.

Također, dvije zbirke koje upotpunjuju jedna drugu su Kartografska zbirka (1560. – 1997.), koja sadrži tiskane i rukopisne karte, vojno-topografske i vojno-didaktičke karte, karte hrvatskih krajeva, opće topografske, katastarske, pomorske karte i sl., i Zbirka vojnih zemljovida (19. – 20. stoljeće), koja sadrži vojne karte Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine te francuskog, talijanskog i ruskog bojišta iz Drugoga svjetskog rata. Između ostalog, sadrži i kartu talijanske željezničke pruge Split – Šibenik – Knin iz 1943., karte Dalmacije iz 1945.

Zbirka građevinskih nacrti (1770. – 1990.) sadrži predmete: XI. 27 Split, Francuska obala, banka, stambena zgrada, 1939. – 1941. XXIV. 3 Karlovac, Split – karta, željeznička pruga, 1870., Projekt željezničke pruge Karlovac – Split i dr.

Zbirka statuta (1608. – 1854.) sadrži statute Korčule, Splita, Šibenika, Trogira, Dubrovnika i drugih dalmatinskih gradova.

Zbirka Razni rukopisi (1301. – 1955.) sadrži različite rukopise od kojih se dio odnosi i na Dalmaciju 1797. – 1945., predmete: 318 – Putni troškovi (put u Beč 1855., putni potrošak 1854. u Hrvatsko primorje, Zadar, Šibenik, Split), 655 – Rukopisi priručnika za oružničku službu u Dalmaciji 1914. dar Viktora Mohra oružničkog časnika u miru, Državnom arhivu. Pregledi i sl.

Zbirka dijapozitiva u boji Maksimilijana Paspe (1937. – 1961.) sadrži i dijapozitive nastale na području Dalmacije, među ostalima i dijapozitive za Split iz 1943., Dubrovnik iz 1939., 1940., 1943. i Korčulu iz 1943. godine.

Zbirka razglednica (1897. – 2009.) sadrži razglednice za dalmatinske gradove.

Zbirka stampata (1718. – ) sadrži razne tiskovine tematski podijeljene unutar zbirke. Neki od primjera za Dalmaciju su: Radnici i težaci izbornog okružja Split – Dubrovnik – Kotor – fotografije letka – 2 kom. iz 1920., Štrajkaški odbor građevinskih radnika u Dubrovniku – fotografija letka 1939.

## Osobni fondovi

Posljednji dio članka usredotočit će se na osobne fondove pojedinaca i obitelji koje su djelovale na području Dalmacije.

Za početak valja izdvojiti fond Rukopisna ostavština dr. Ive Politea (1897. – 1958.), odvjetnika, publicista, pravnog pisca i javnog radnika rođenoga u Splitu. Iako je većinu života proveo u Zagrebu, njegova djelatnost bila je od značaja i za Dalmaciju.

Fond Obitelj Depolo-Peegrini (1565. – 1937.) fond je obitelji koje su živjele na području Zadra, Zagreba, Imotskoga, Hvara, Šibenika, Venecije, Trogira. Peegrini su bili plemićka obitelj, dok je Depolo bila odvjetnička obitelj. Fond među ostalim sadrži diplome članova obitelji, popise imanja, imovinsko-pravne predmete, spise dalmatinskih sudova, talijanske vlade.

U fondu Obitelj Fanfogna-Garagnin (1175. – 1807.) gradivo je obitelji Garagnin, trgovačke obitelji koja je živjela u Veneciji, Trogiru, Dubrovniku, te obitelji Fanfogna, zadarske patricijske obitelji iz Zadra, Trogira, Kaštel Starog. Njihov fond sadrži razne isprave, korespondenciju, pastoralne spise, predmete vezane za pitanje pravoslavaca u Dalmaciji, različite rukopise i sl.

Fond Obitelj Vojnović (16. stoljeće – 1991.), ugledne dubrovačke obitelji, sadrži predmete kao što su osmrtnice, novinski isječci, fotografije članova obitelji i korespondencija članova obitelji.

Fond Belošević Mirko (1914. – 1979.), austrougarskog časnika, pomagača NOB-a, sadrži između ostalog dokumentaciju nastalu radom Beloševića tijekom Drugog svjetskog rata na području Dalmacije.

Fond Obitelj Vidali (1726. – 1890.), obitelji koja je djelovala na području Hvara, Korčule i Visa, čine javno-pravni spisi, potvrde plemićkih prava, krsni i vjenčani listovi i genealogija.

Fond Ivičević Stjepan (1841. – 1897.), političara i pisca, sadrži korespondenciju Ivčevića s poznatim suvremenima, političke, književne, lingvističke i gramatičke radove, prijevode i biografske tekstove.

Fond Šantić Zdravko (1858. – 1962.), pravnik, sadrži predmete o dalmatinskom agraru, eksproprijaciji i arondaciji, seljačkim zadrugama i sl.

Fond Tresić-Pavičić Ante (1891. – 1974.), književnika i političara, sadrži predmete kao što su osobni dokumenti, fotografije i korespondencija, dokumentacija o iznajmljivanju nekretnina u Splitu.

Fond Obitelj Arneri (1857. – 1899.), plemićke obitelji s otoka Korčule, sadrži korespondenciju koju su članovi obitelji Blaž, Roko i Rafo Arneri vodili s raznim osobama. Sadržaj ovog fonda trebao bi služiti kao nadopuna fonda HR-DADU-459 Obiteljski fond Arneri, koji se čuva u Državnom arhivu Dubrovnik.

Fond Obitelj Cerineo (1417. – 1914.), plemićke obitelji s otoka Brača, sadrži isprave o obiteljskim posjedima, oporuke članova obitelji, sudske predmete, kupoprodajne ugovore i sl.

Fond Obitelj Oman (1795. – 1920.), veleposjedničke obitelji u Opuzenu, sadrži osobnu dokumentaciju obitelji, imovinske spise, sudska dokumentaciju, privatnu korespondenciju obitelji i sl.

Fond Obitelj Simonić (Šimunić) (1684. – 1867.), šibenske plemićke obitelji, primjerice sadrži razne isprave i spise vezane za članove obitelji, spise o dugovanju, spise vezane za obranu dalmatinskih gradova od Francuza.

Fond Bartulica Milostislav (1908. – 1970.), publicista i književnika, sadrži popis hrvatskih iseljeničkih naselja, članke i novinske isječke, brošure i zakone o iseljeništvu, rukopise M. Bartulice, materijale o Jugoslavenskom odboru u Londonu (proglasi, političke i diplomatske aktivnosti, korespondencija i dr.) i iseljeničkoj organizaciji Jugoslavenska narodna obrana (suradnja sa Srbijom, političke akcije i izdavaštvo u Južnoj Americi i dr.) te rukopis knjige „Jugoslavenska nacionalna omladina”.

Fond Bombardelli Silvije (1930. – 2001.), skladatelja i dirigenta rođenoga u Splitu, sadrži brojne skladbe vokalnih i instrumentalnih djela, rukopise tekstova, notne bilješke, plakate, filmske i magnetofonske vrpce sa zapisima skladbi.

Fond Luterotti Julijan (1838. – 1956.), profesora, časnika austrougarske i jugoslavenske mornarice, sadrži osobni dnevnik, osobne dokumente, korespondenciju, osobne i obiteljske fotografije, časopise, novinske isječke i sl.

Fond Maroičić Ambroz (1822. – 1912.), političara i pravnika, čine spisi nastali njegovim službovanjem u zadarskom Namjesništvu, kao kotarskog poglavara u Kninu, Kotoru i Dubrovniku, spisi teritorijalnog razgraničenja, izvješća o sigurno-političkim aspektima i sl.

Fond Parun Vesna (1904. – 2016.), pjesnikinje i prevoditeljice rođene u Zlarinu, sadrži gradivo nastalo njezinim dugogodišnjim književno-autorskim, slikarskim i prevodilačkim radom. Uz to sadrži i gradivo vezano za uže članove njezine obitelji, korespondenciju i fotografije.

Fond Sokol Velimir (1810. – 2000.), povjesničara i arhivista, između ostaloga sadrži dokumente vezane za zaposlenje, za rad u stručnim arhivskim tijelima, za nastavnu aktivnost, za rad u znanstvenim ustanovama i društvima, službenu i privatnu korespondenciju, kopije i mikrofilmove arhivskog gradiva.

## Zaključak

Hrvatski državni arhiv po svojoj je primarnoj dužnosti zadužen za preuzimanje i čuvanje gradiva središnjih državnih tijela današnje Republike Hrvatske. Iako ne posjeduje gradivo lokalne i područne samouprave dalmatinskog područja, u njemu



se može pronaći mnogo fondova koji mogu poslužiti kao izvori za proučavanje povijesti Dalmacije. Zahvaljujući arhivskim sporazumima s Austrijom, HDA je došao u posjed fondova središnjih državnih tijela koja su se nalazila u Beču i koja su tijekom prve i druge austrijske uprave kontrolirala Dalmaciju. S obzirom na to da je sjedište Ilirskih provincija bilo u Ljubljani, HDA očekivano posjeduje najmanje fondova za razdoblje francuske uprave, a gradivo nastalom radom lokalnih ustanova ostalo je u vlasništvu lokalnih arhiva. Za razdoblje od 1918. do 1941., zbog snažnog utjecaja centralizma u Beogradu i upravne razdvojenosti Dalmacije i Hrvatske, HDA sve do 1939. i uspostave Banovine Hrvatske gotovo ne posjeduje fondove koji bi mogli biti od koristi za istraživanje Dalmacije, no ujedinjenjem Savske i Primorske banovine to se mijenja te su fondovi Banovine Hrvatske korisni kao izravni izvori za Dalmaciju. Ponovno očekivano, razdoblje Drugoga svjetskog rata obiluje fondovima za Dalmaciju. Najmanja se količina odnosi na vrijeme talijanske okupacije Dalmacije, a i sve do 1943. fondovi NDH tek indirektno mogu služiti kao izvor za Dalmaciju. Kapitulacijom Italije do izražaja dolaze fondovi NOP-a, posebno s obzirom na brojne kotarske, okružne i oblasne komitete i odbore koji su djelovali u sklopu NOP-a. Svrha ovog članka bila je u sažetom obliku pokazati koji fondovi mogu koristiti istraživačima, no uz to na temelju opisanih fondova može se doći i do zaključka o važnosti suradnje koju HDA ima sa stranim arhivima. S obzirom na to da su upravu nad Hrvatskom i njezinim pojedinim dijelovima tijekom povijesti imala tijela čija su se središta nalazila u stranim državama, u vezi s ovim radom u Austriji, Italiji i Srbiji, takva suradnja, ustupanjem originala iz stranih arhiva ili izradom digitalnih kopija originala, od velike je važnosti za obogaćivanje dostupnih arhivskih izvora.

## **IZVORI I LITERATURA:**

### **Mrežni izvori:**

Izješće o izvršenju programa rada Hrvatskog državnog arhiva <http://www.arhiv.hr/Portals/0/Dokumenti/Planovi%20i%20izvje%C5%A1%C4%87a/Izvj%C5%A1%C4%87e%20o%20izvr%C5%A1enju%20programa%20rada%20Hrvatskog%20dr%C5%BEavnog%20arhiva%20u%202021.%20godini.pdf?ver=2022-05-03-144618-873> (pristupljeno 12. 11. 2022.)

## Literatura:

Antoljak, Stjepan. *Dalmatinsko pitanje kroz vjekove*. Zagreb: Izdanje Hrvatskog izdavačkog bibliografskog zavoda, 1944.

Beuc, Ivan. *Povijest institucija državne vlasti u Hrvatskoj*. Zagreb: Arhiv Hrvatske, 1969.

Goldstein, Ivo. *Hrvatska povijest*. Zagreb: Novi Liber, 2003.

Macan, Trpimir. *Hrvatska povijest*. Zagreb: Matica hrvatska, 1995.

## Prilog

Arhivski fondovi i zbirke HDA relevantni za proučavanje povijesti Dalmacije. Rubrika Obavijesno pomagalo odnosi se na vrstu obavijesnih pomagala dostupnih korisnicama u Čitaonici HDA.

Kratice:

AI – analitički inventar

AP – arhivski popis

SI – sumarni inventar

Signatura	Naziv	Razdoblje	Količina	Obavijesno pomagalo
<b>Prva austrijska uprava</b>				
HR-HDA-942	Državna kancelarija. Provincije. Dalmacija	1756. – 1860. (1797. – 1860.)	6 kutija	SI
<b>Francuska uprava 1806. – 1813.</b>				
HR-HDA-1734	Pohod generala Stojčevića na Dalmaciju	1809.	1 kutija	
HR-HDA-1735	Dalmatinski vojni zbor	1813. – 1814.	3 kutije	SI
<b>Druga austrijska uprava 1814. – 1918.</b>				
HR-HDA-71	Carsko kraljevsko ministarstvo bogoštovlja i nastave. Dalmatinski spisi	1849. – 1918. (1856. – 1918.)	182 kutije	AI
HR-HDA-73	Carsko kraljevsko ministarstvo pravosuđa	1851. – 1918.	186 kutija (108 kutija Dalmatinski spisi)	SI

Signatura	Naziv	Razdoblje	Količina	Obavijesno pomagalo
HR-HDA-75	Carsko kraljevsko ministarstvo unutrašnjih poslova	1848. – 1918.	164 kutije, 4 mikrofilmska svitka – 1750 snimaka (101 kutija, 4 mikrofilmska svitka Dalmatinskih spisa)	AI
HR-HDA-397	Državno nadodvjetništvo	1875. – 1945.	369 kutija, 132 knjige	AI
HR-HDA-467	Hrvatsko-dalmatinski armijski zbor	1854.	1 kutija	AI javno dostupan na stranicama HAIS-a
HR-HDA-954	Carsko kraljevsko ministarstvo javnih radova. Dalmatinski i primorski spisi	1908. – 1918.	17 kutija	AI javno dostupan na stranicama HAIS-a
HR-HDA-955	Carsko kraljevsko ministarstvo poljoprivrede. Dalmatinski spisi	1869. – 1918.	174 kutije	AI
HR-HDA-956	Carsko kraljevsko ministarstvo prometa. Dalmatinski spisi	1872. – 1918.	49 kutija	AI javno dostupan na stranicama HAIS-a
HR-HDA-957	Carsko kraljevsko ministarstvo trgovine. Dalmatinski i primorski spisi	1898. – 1917.	4 kutije	AI
HR-HDA-958	Carski kraljevski ured za zaštitu spomenika kulture. Dalmatinski spisi	1848. – 1918.	25 kutija	AI
HR-HDA-1188	Lučki admiralat Pula	1851. – 1918.	459 kutija, 288 knjiga, 83 svežnja	SI
HR-HDA-1420	Direkcija za izmjeru	1846. – 1990.	271 knjiga	AI
HR-HDA-1675	Zbirka stereoskopskih fotografija vojne vježbe u Zadru 1906. godine	1906.	27 komada	

Signatura	Naziv	Razdoblje	Količina	Obavijesno pomagalo
HR-HDA-1695	Vojno zapovjedništvo u Zadru	1869. – 1870.	8 kutija	SI
HR-HDA-1699	Vojnograđevinski odjel 16. zбора	1910. – 1916.	2 kutije	AP
HR-HDA-1704	Generalkomanda za Dalmaciju	1801. – 1883.	2 kutije	SI
HR-HDA-1705	Sud Vojnog zapovjedništva Mostar. Ispostava Šibenik	1913. – 1918.	1 kutija	AI
HR-HDA-1706	Mornarički sud Šibenik	1913. – 1914.	1 kutija	AI
HR-HDA-1707	Sud Obalnog zapovjedništva u Splitu	1915. – 1918.	1 kutija	AP
HR-HDA-1708	Mornarička popunidbena zapovjedništva	1859. – 1910.	5 kutija, 1 knjiga	SI
HR-HDA-1709	Zapovjedništvo Pomorskog okruga u Zadru	1867.	1 svežanj	SI
HR-HDA-1710	Zapovjedništvo otoka i tvrđave Vis	1864. – 1873.	3 kutije, 4 knjige	AP
HR-HDA-1711	Mornarička postaja za golubove pismoноше	1891. – 1911.	3 kutije	SI
HR-HDA-1713	Vojne bolnice	1820. – 1870. (1820. – 1841. Posadna bolnica Dubrovnik)	3 kutije, 11 knjiga	SI
HR-HDA-1715	Topničko zapovjedništvo u Dubrovniku	1860. – 1868.	1 kutija, 1 knjiga	SI
HR-HDA-1889	Zapovjedništvo postrojbi u Dalmaciji i Hercegovini u Dubrovniku	1881. – 1889.	12 kutija	SI
HR-HDA-1890	Zapovjedništvo za južnu Dalmaciju. Posadna brigada	1875. – 1883.	6 kutija	SI

Signatura	Naziv	Razdoblje	Količina	Obavijesno pomagalo
<b>SHS/Jugoslavija</b>				
HR-HDA-124	Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba	1918. – 1923.	20 kutija, 7 knjiga	AI javno dostupan na stranicama HAIS-a
HR-HDA-145	Savska banovina. Odjeljak upravnog odjeljenja za državnu zaštitu	1929. – 1939.	668 kutija, 126 knjiga	AI
HR-HDA-155	Banovina Hrvatska. Kabinet bana	1939. – 1941.	120 kutija, 2 knjige	AI
HR-HDA-156	Banovina Hrvatska. Predsjednički ured bana	1939. – 1941.	15 kutija	AI
HR-HDA-157	Banovina Hrvatska. Odjel za unutarnje poslove	1929. – 1941.	275 kutija, 2 knjige	AI
HR-HDA-158	Banovina Hrvatska. Odjeljak za državnu zaštitu	1939. – 1940.	70 kutija, 7 knjiga	AI
HR-HDA-159	Banovina Hrvatska. Odjel za prosvjetu	1939. – 1941. (1894. – 1941.)	134 kutije, 8 knjiga	SI javno dostupan na stranicama HAIS-a
HR-HDA-160	Banovina Hrvatska. Odjel za pravosuđe	1939. – 1941. (1927. – 1941.)	299 kutija, 24 knjige	AP
HR-HDA-161	Banovina Hrvatska. Odjel za seljačko gospodarstvo	1939. – 1941. (1888. – 1941.)	264 kutije, 16 knjiga	AP
HR-HDA-162	Banovina Hrvatska. Odjel za rudarstvo	1939. – 1941.	33 kutije, 15 knjiga	AP
HR-HDA-163	Banovina Hrvatska. Odjel za obrt, industriju i trgovinu	1939. – 1941. (1910. – 1941.)	102 kutije, 19 knjiga	SI
HR-HDA-164	Banovina Hrvatska. Odjel za tehničke radove	1939. – 1941. (1936. – 1941.)	58 kutija, 27 knjiga	SI
HR-HDA-165	Banovina Hrvatska. Odjel za narodno zdravlje	1939. – 1941.	100 kutija, 9 knjiga	AI

Signatura	Naziv	Razdoblje	Količina	Obavijesno pomagalo
HR-HDA-394	Stol sedmorice	1862. – 1945. (Odjeljenje B, 1919. – 1945.)	469 kutija, 394 knjige, 880 svežnjeva	
HR-HDA-523	Banka za Primorje d. d.	1921. – 1948.	5 svežnjeva	
HR-HDA-618	Zadruga na području Hrvatske	1907. – 1949. (1939. – 1941., Dubrovnik)	7 kutija, 69 knjiga	SI
HR-HDA-1451	Hrvatska seljačka stranka	1868. – 1974.	28 kutija	AI
HR-HDA-1736	Zbirka fotografija obitelji Laforest	1866. – 1961.	516 komada	
<b>Kraljevina Jugoslavija – Drugi svjetski rat – zbirke</b>				
HR-HDA-1430	Zbirka fotografija Da- nila Žagara	1914. – 1930.	140 komada	popis
HR-HDA-1672	Zbirka fotografija Arhiva za propagandu Jadrana	1927. – 1941.	256 komada	
HR-HDA-1349	Zbirke Periodička izvješća o kretanju komunizma	1919. – 1941.	9 kutija	AI
HR-HDA-1350	Sindikati	1919. – 1941.	9 kutija	AI
HR-HDA-1352	Pobune, štrajkovi i pokreti radnika i seljaka	1919. – 1941.	12 kutija	AI javno dostupan na stranicama HAIS-a
HR-HDA-1353	Građanske stranke i društva	1918. – 1941.	67 kutija	AI javno dostupan na stranicama HAIS-a
HR-HDA-1354	Režimske i reakcionarne organizacije	1922. – 1941.	22 kutije	AI javno dostupan na stranicama HAIS-a
HR-HDA-1357	Zbirka kontrarevolucija i bjelogardejci	1919. – 1941.	2 kutije	AI
HR-HDA-1358	Zbirka špijunaža i peta kolona	1899. – 1944.	49 kutija	AI javno dostupan na stranicama HAIS-a

Signatura	Naziv	Razdoblje	Količina	Obavijesno pomagalo
HR-HDA-1359	Teror vladajućeg režima	1912. – 1941.	46 kutija	AI javno dostupan na stranicama H AIS-a
HR-HDA-1362	Robija – politički kažnjenci	1928. – 1941.	4 kutije	AI javno dostupan na stranicama H AIS-a
HR-HDA-1363	Politička situacija	1896. – 1941.	140 kutija	AI javno dostupan na stranicama H AIS-a
HR-HDA-1364	Izbori u Kraljevini Jugoslaviji	1917. – 1941.	31 kutija	AI
HR-HDA-1365	Zbirka vjerske zajednice	1918. – 1941.	4 kutije	AI javno dostupan na stranicama H AIS-a
HR-HDA-1368	Kominterna	1919. – 1941.	6 kutija, 20 svitaka	Kartoteka
HR-HDA-1377	Periodika političkih stranaka i sindikata	1920. – 1945.	67 kutija	AI
<b>Drugi svjetski rat – Italija</b>				
HR-HDA-1171	Vlada za Dalmaciju	1941. – 1943.	1 kutija	AI
HR-HDA-1174	Specijalni sud za Dalmaciju	1943.	2 spisa	
HR-HDA-1210	Zbirka dokumenata ustanova i postrojbi talijanske vojske	1941. – 1943.	21 kutija	AI javno dostupan na stranicama H AIS-a
HR-HDA-1550	Zbirka gradiva talijanskih okupacijskih vlasti	1941. – 1943.	11 kutija, 1 knjiga	AI
<b>Drugi svjetski rat NDH</b>				
HR-HDA-215	Ministarstvo državne riznice Nezavisne Države Hrvatske	1941. – 1945. (1823. – 1945.)	346 kutija, 336 knjiga	AI
HR-HDA-216	Ministarstvo narodne prosvjete Nezavisne Države Hrvatske	1941. – 1945. (1880. – 1945.)	1510 kutija, 41 knjiga	AI



Signatura	Naziv	Razdoblje	Količina	Obavijesno pomagalo
HR-HDA-219	Ministarstvo prometa i javnih radova Nezavisne Države Hrvatske	1941. – 1945. (1934. – 1945.)	217 kutija, 43 knjige, 3 svežnja	AI
HR-HDA-221	Ministarstvo skrbi za postradale krajeve Nezavisne Države Hrvatske	1943. – 1945.	7 kutija, 14 knjiga	AP
HR-HDA-222	Ministarstvo šumarstva i rudarstva Nezavisne Države Hrvatske	1941. – 1945.	520 kutija, 65 knjiga	SI
HR-HDA-223	Ministarstvo unutarnjih poslova Nezavisne Države Hrvatske	1941. – 1945.	667 kutija, 7 knjiga	AI
HR-HDA-225	Ministarstvo za oslobođene krajeve Nezavisne Države Hrvatske	1943. – 1944.	5 kutija	SI
HR-HDA-252	Ravnateljstvo ustaškog redarstva. Židovski odsjek	1941. – 1942.	19 kutija, 3 knjige	AI javno dostupan na stranicama HAIS-a
HR-HDA-206	Kotarska oblast Hvar	1941. – 1945.	2 kutije	
HR-HDA-1076	Ministarstvo državne riznice NDH. Odjel za novčarstvo, državnu imovinu i dugove. Ured za podržavljeni imetak PONOVA	1941. – 1945.	1883 kutije, 573 knjige, 2 svežnja	SI
HR-HDA-1203	Zapovjedništvo Jadranskog divizijskog područja	1941.	3 kutije	SI javno dostupan na stranicama HAIS-a
HR-HDA-1204	Zapovjedništvo 6. pješačke divizije	1941. – 1944.	9 kutija	SI
HR-HDA-1196	Oružničke pukovnije Nezavisne Države Hrvatske	1941. – 1945.	5 kutija	SI javno dostupan na stranicama HAIS-a
HR-HDA-1197	Oružničko krilno zapovjedništvo Dubrovnik	1941. – 1944.	35 kutija, 7 knjiga	SI

Signatura	Naziv	Razdoblje	Količina	Obavijesno pomagalo
HR-HDA-1200	Oružničke postaje Nezavisne Države Hrvatske	1941. – 1945.	3 kutije	SI
HR-HDA-1208	Popunidbena i mjesna zapovjedništva Nezavisne Države Hrvatske	1941. – 1945.	1 kutija	AP javno dostupan na stranicama HAIS-a
HR-HDA-1209	Zapovjedništva zborova, zbornih područja i divizija Nezavisne Države Hrvatske	1941. – 1945.	2 kutije	AP
HR-HDA-1500	Velika župa Bribir	1941. – 1945.	0,5 kutije	
HR-HDA-1501	Velika župa Cetina	1941. – 1945.	1 kutija	
HR-HDA-1502	Velika župa Dubrava	1941. – 1944.	27 kutija	
HR-HDA-1509	Velika župa Sidraga – Ravni kotari	1944.	0,1 kutije	
HR-HDA-1515	Fragmenti župskih redarstvenih oblasti	1941. – 1945.	5 kutija, 2 knjige	
HR-HDA-1555	Glavarstva građanskih uprava Nezavisne Države Hrvatske	1941. – 1945.	1 kutija	
HR-HDA-1549	Zbirka zapisa upravnih i vojnih vlasti Nezavisne Države Hrvatske i Narodnooslobodilačkog pokreta	1941. – 1945.	209 kutija	AI
<b>Drugi svjetski rat NOP</b>				
HR-HDA-207	Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske	1943. – 1945.	213 kutija, 84 knjige	AI
HR-HDA-208	Oblasni narodnooslobodilački odbor Dalmacije	1941. – 1945.	3 kutije	AP
HR-HDA-1222	Oblasni komitet Komunističke partije Hrvatske za Dalmaciju	1941. – 1953.	42 kutije, 7 knjiga	SI

Signatura	Naziv	Razdoblje	Količina	Obavijesno pomagalo
HR-HDA-1226	Oblasni komitet Saveza komunističke omladine Jugoslavije za Dalmaciju	1941. – 1948.	5 kutija	regesta
HR-HDA-1229	Oblasni odbor Narodne fronte za Dalmaciju	1943. – 1952.	1 kutija	kartoteka s registama
HR-HDA-1235	Oblasni odbor Antifašističke fronte žena za Dalmaciju	1942. – 1950.	1 kutija	SI i kartoteka javno dostupni na stranicama HAIS-a
HR-HDA-1459	Okružni narodnooslobodilački odbor biokovsko-neretvanski	1942. – 1944.	3 komada	AP
HR-HDA-1464	Okružni narodnooslobodilački odbor Dubrovnik	1943. – 1945.	1 svežanj	AP
HR-HDA-1468	Okružni narodnooslobodilački odbor Knin	1944.	1 komad	AP
HR-HDA-1481	Okružni narodnooslobodilački odbor Split	1944. – 1945.	1 kutija	AP
HR-HDA-1482	Okružni narodnooslobodilački odbor Srednje dalmatinsko otočje	1943. – 1944.	3 svežnja	AP
HR-HDA-1483	Okružni narodnooslobodilački odbor Šibenik	1943. – 1945.	1 svežanj	AP
HR-HDA-1486	Okružni narodnooslobodilački odbor Zadar	1942. – 1945.	3 svežnja	AP
HR-HDA-1491	Odjeljenje zaštite naroda za Hrvatsku	1944. – 1946. (1923. – 1960.)	56 kutija	AI
HR-HDA-1821	Kotarski komiteti Komunističke partije Hrvatske	1941. – 1945.	35 kutija	
HR-HDA-1822	Mjesni komiteti Komunističke partije Hrvatske	1942. – 1945.	9 kutija	SI

Signatura	Naziv	Razdoblje	Količina	Obavijesno pomagalo
HR-HDA-1826	Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske Biokovo-Neretvanski/Makarska	1942. – 1946.	4 kutije	SI javno dostupan na stranicama HAIS-a
HR-HDA-1830	Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske Dubrovnik	1942. – 1946.	4 kutije	SI javno dostupan na stranicama HAIS-a
HR-HDA-1834	Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske Knin	1942. – 1945.	2 kutije	SI
HR-HDA-1847	Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske za Srednje-dalmatinsko otočje	1942. – 1945.	1 kutija	SI
HR-HDA-1848	Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske Srednja Dalmacija / Split	1942. – 1946.	7 kutija	SI javno dostupan na stranicama HAIS-a
HR-HDA-1850	Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske Šibenik	1943. – 1946.	3 kutije	SI
HR-HDA-1853	Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske Zadar	1942. – 1946.	7 kutija	SI javno dostupan na stranicama HAIS-a
HR-HDA-1864	Okružni odbor Narodne fronte za Srednju Dalmaciju	1944. – 1945.	1 kutija	kartoteka s registima
HR-HDA-1868	Okružni odbor Antifašističke fronte žena Biokovsko-neretvanski	1942. – 1945.	0,5 kutije	AI i kartoteka javno dostupni na stranicama HAIS-a
HR-HDA-1869	Okružni odbor Antifašističke fronte žena Dubrovnik	1944. – 1945.	0,5 kutije	AI i kartoteka javno dostupni na stranicama HAIS-a
HR-HDA-1873	Okružni odbor Antifašističke fronte žena Knin	1944. – 1945.	0,3 kutije	AI i kartoteka javno dostupni na stranicama HAIS-a

Signatura	Naziv	Razdoblje	Količina	Obavijesno pomagalo
HR-HDA-1876	Okružni odbor Antifašističke fronte žena za Srednju Dalmaciju	1943. – 1947.	1 kutija	AI i kartoteka javno dostupni na stranicama HAIS-a
HR-HDA-1877	Okružni odbor Antifašističke fronte žena Šibenik	1943. – 1945.	0,5 kutije	AI i kartoteka javno dostupni na stranicama HAIS-a
HR-HDA-1878	Okružni odbor Antifašističke fronte žena Zadar	1943. – 1945.	0,5 kutije	AI i kartoteka javno dostupni na stranicama HAIS-a
HR-HDA-1894	Vrhovni štab Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije	1941. – 1945.	2 kutije	SI
HR-HDA-1895	Glavni štab Hrvatske	1941. – 1945.	3 kutije	SI
HR-HDA-1896	Štab Mornarice Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije	1943. – 1945.	1 kutija	SI
HR-HDA-1899	Osmi udarni dalmatinski korpus	1943. – 1945.	1 kutija	SI
HR-HDA-1905	Štab Četvrtе operativne zone	1941. – 1943.	1 kutija	SI
HR-HDA-1908	Deveta dalmatinska divizija	1942. – 1945.	1 kutija	SI
HR-HDA-1910	Devetnaesta udarna divizija	1942. – 1945.	3 svežnja	SI
HR-HDA-1912	Dvadesetšesta udarna divizija	1943. – 1945.	10 svežanja	SI
HR-HDA-1925	Treći pomorski obalni sektor	1943. – 1945.	1 svežanj	SI
HR-HDA-1926	Četvrti pomorski obalni sektor	1943. – 1944.	1 svežanj	SI
HR-HDA-1927	Peti pomorski obalni sektor	1943. – 1945.	1 svežanj	SI
<b>Zbirke</b>				
HR-HDA-881	Razni rukopisi	1301. – 1955.	65 kutija	AI
HR-HDA-883	Zbirka matičnih knjiga	1621. – 1947.	88 kutija, 2497 knjiga	Indeks matičnih knjiga
HR-HDA-902	Kartografska zbirka	1560. – 1997.	4069 komada	AI

Signatura	Naziv	Razdoblje	Količina	Obavijesno pomagalo
HR-HDA-905	Zbirka građevinskih nacрта	1770. – 1990.	1135 komada	AI
HR-HDA-1213	Zbirka vojnih zemljovida	19. – 20. stoljeće	17 kutija	AI
HR-HDA-1429	Zbirka dijapozitiva u boji Maksimilijana Paspé	1937. – 1961.	112 komada	AI
HR-HDA-1448	Zbirka mikrofilmova matičnih knjiga i popisa obitelji	1985. –	6032 mikrofilmska svitka	Računalna baza podataka matičnih knjiga
HR-HDA-1633	Zbirka statuta	1608. – 1854.	4 kutije, 1 bilježnica, 19 knjiga	
HR-HDA-1684	Zbirka razglednica	1897. – 2009.	11705 komada	Popis
<b>Osobni fondovi</b>				
HR-HDA-416	Rukopisna ostavština dr. Ive Politea	1897. – 1958.	54 kutije	AI
HR-HDA-709	Obitelj Depolo-Pelegrini	1565. – 1937.	6 kutija, 1 knjiga	AP
HR-HDA-713	Obitelj Fanfogna-Garagnin	1175. – 1807.	15 kutija	AI
HR-HDA-779	Obitelj Vidali	1726. – 1890.	1 kutija	
HR-HDA-781	Obitelj Vojnović	16. stoljeće – 1991.	33 kutije, 856 fotografija, 583 negativa, 10 negativa na staklu	AI
HR-HDA-789	Belošević Mirko	1914. – 1979.	6 kutija	AP
HR-HDA-825.	Šantić Zdravko	1858. – 1962.	9 kutija	AI
HR-HDA-834	Tresić-Pavičić Ante	1891. – 1974.	6 kutija	AP
HR-HDA-972	Obitelj Arneri	1857. – 1899.	1 kutija	AP
HR-HDA-974	Obitelj Cerineo	1417. – 1914.	3 kutije	AI
HR-HDA-985	Obitelj Oman	1795. – 1920.	16 kutija	AP
HR-HDA-989	Obitelj Simonić (Šimunić)	1684. – 1867.	1 kutija	AP
HR-HDA-1004	Bartulica Milostislav	1908. – 1970.	16 kutija, 1 mapa	AI

Signatura	Naziv	Razdoblje	Količina	Obavijesno pomagalo
HR-HDA-1008	Bombardelli Silvije	1930. – 2001.	48 kutija, 3 komada	AP
HR-HDA-1055	Luterotti Julijan	1838. – 1956.	2 kutije	AP
HR-HDA-1058	Maroičić Ambroz	1882. – 1912.	5 kutija	AI
HR-HDA-1755	Parun Vesna	1904. – 2016.	88 kutija, 1 mapa, 18 komada	AI Javno dostupan na stranicama HAIS-a
HR-HDA-1779	Stulli Bernard	1915. – 1990.	153 kutije	AI

## Archival sources for studying the history of Dalmatia in the Croatian State Archives for the period 1797 – 1945

### Summary

The Croatian State Archives, as the central and parent archival institution, has the primary role of preserving archival material important for the territory of the entire Republic of Croatia. As such, its fonds contains more than enough sources for studying the history of Dalmatia. The aim of this paper is to present in one place the fonds available to the users of the Croatian State Archives, which contain sources for Dalmatia from the end of the Republic of Venice in 1797 until the proclamation of the Federative People's Republic of Yugoslavia in 1945. In the article, the holdings are divided based on the changes in the administration of Dalmatia, five periods and two additional units: for collections whose only part of the material covers the selected period, and for family and personal holdings. At the end of the article, there is a tabular attachment with all processed fonds.

**Keywords:** Dalmatia, Croatian State Archives, sources